

انتخاب صحنه‌های عملیات نظامی

(گذشته و آینده)

www.ketab.ir

دکتر هادی مراد پیری

تهران، ۱۳۹۲

سرشناسه: انتخاب صحنه‌های عملیات نظامی (گذشته و آینده)

عنوان و نام پدیدآورنده: پیری، هادی مراد ۱۳۳۹

مشخصات نشر: تهران: دانشگاه عالی دفاع ملی، انتشارات، ۱۳۹۲.

مشخصات ظاهری: ۲۸۳ صفحه: جدول، نمودار

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۳۹۱-۹۸-۵

یادداشت کتابخانه: ص. ۲۶۹-۲۸۳

شناسه انتشار: دانشگاه عالی دفاع ملی، انتشارات

انتخاب صحنه‌ها: لیات نظامی (گذشته و آینده)

دکتر هادی پیری

ویراستاری: سید کاظم بصیرتی

ویراستاری ادبی: امیر حسین بهامی

طراح جلد: سید مجتبی‌علی

حروف‌چینی و صفحه‌آرایی: داود

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۳۹۱-۹۸-۵

بهاء: ۱۵۰۰۰ ریال

نوبت و سال چاپ: نوبت اول - پاییز ۱۳۹۲

شمارگان: ۳۰۰۰

ناشر: انتشارات دانشگاه عالی دفاع ملی (داعا)

همه حقوق چاپ و نشر این کتاب محفوظ است

نشانی: تهران، ضلع شمالی بزرگراه شهید بابایی، بعد از اتوبان هنگام، دانشگاه عالی دفاع ملی

دورنگار: ۲۲۹۷۰۳۲۷

تلفن: ۲۲۹۷۰۳۴۳

آدرس پست الکترونیکی: info@sndu.ac.ir

(فهرست)

عنوان	صفحه
مقدمه	۹
فصل اول: مبانی و اصول نظری جنگ و صحنه‌های عملیات	۱۱
بخش اول: مروری بر مفاهیم و ابعاد جنگ	۱۳
مفهوم جنگ	۱۵
مشخصه‌های جنگ	۱۵
اهداف جنگ	۱۶
اندیشه‌های حاکم بر جنگ‌ها	۱۶
علل و انگیزه‌ها و وقایع جنگ از دیدگاه‌های مختلف	۱۷
سطوح جنگ	۱۷
سطح راهبردی جنگ	۱۸
سطح عملیاتی جنگ	۱۹
سطح تاکتیکی جنگ	۲۲
استراتژی عملیاتی	۲۲
استراتژی صحنه نبرد	۲۲
جمع‌بندی و نتیجه‌گیری	۲۲
بخش دوم: مبانی صحنه‌عملیات	۲۵
مفهوم صحنه	۲۷
انواع صحنه	۲۷
مفهوم صحنه جنگ و صحنه عملیات	۲۸
تشریح محدوده‌های مختلف مسئولیت در صحنه عملیات	۳۱
عوامل مؤثر در طرح‌ریزی و انتخاب صحنه‌های عملیات	۳۴
تقسیمات صحنه	۴۰
نگاهی به شکل‌های مختلف صحنه‌های عملیات با رویکرد سمت تهدید	۴۴
مشخصات صحنه‌های عملیات	۴۸
دکترین نظامی و نقش آن در تعیین صحنه‌های عملیاتی	۵۱

۵۶	جمع‌بندی و نتیجه‌گیری
۵۹	بخش سوم: مروری بر مهم‌ترین صحنه‌های عملیات دربرخی از جنگ‌های گذشته
۶۱	صحنه‌های عملیات در جنگ جهانی دوم
۶۵	صحنه‌های عملیات اعراب و رژیم صهیونیستی در جنگ سال ۱۹۷۳
۶۸	صحنه‌های عملیات امریکا در دوران جنگ سرد
۷۰	صحنه‌های عملیات رژیم صهیونیستی با لبنان (حزب‌الله) در جنگ ۳۳ روزه
۷۳	صحنه‌های عملیات جنگ ارتش امریکا و عراق در سال ۲۰۰۳
۷۸	صحنه‌های عملیات امریکا پس از فروپاشی شوروی (۱۹۹۰)
۱۰۷	فصل دوم: بررسی منطقه ژئوپلیتیکی ایران و عراق
۱۰۹	بخش اول: بررسی محیط ژئوپلیتیکی ایران
۱۱۱	شناخت محیط ملی ایران
۱۱۵	جغرافیای نظامی منطقه شمال غربی ایران
۱۲۱	جغرافیای نظامی منطقه غربی ایران
۱۳۰	جغرافیای نظامی منطقه جنوب غربی ایران
۱۳۸	شناخت کلی منطقه خلیج فارس و جزایر آن
۱۴۰	بررسی وضعیت سیاسی ایران
۱۴۲	بررسی وضعیت اجتماعی و فرهنگی ایران
۱۴۴	وضعیت اقتصادی ایران
۱۴۶	وضعیت نظامی ایران
۱۵۱	بخش دوم: بررسی محیط ژئوپلیتیکی عراق
۱۵۳	شناخت محیط ملی عراق
۱۶۱	بررسی وضعیت سیاسی عراق
۱۶۳	بررسی وضعیت اجتماعی و فرهنگی عراق
۱۶۴	وضعیت اقتصادی عراق
۱۶۷	وضعیت نظامی عراق
۱۶۹	جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

فصل سوم: بازشناسی صحنه‌های عملیاتی جنگ تحمیلی عراق علیه ایران.....	۱۷۱
بخش اول: تگاهی مختصر به جنگ عراق علیه ایران.....	۱۷۳
اهداف نظامی عراق از حمله به جمهوری اسلامی ایران.....	۱۷۶
اهداف دفاع مقدس جمهوری اسلامی ایران در جنگ عراق و ایران.....	۱۷۹
استعداد و گسترش اولیه ارتش عراق و ایران در آغاز تهاجم عراق به جمهوری اسلامی ایران.....	۱۷۹
روایت جنگ ایران و عراق.....	۱۸۰
بخش دوم: بررسی اجمالی صحنه‌های عملیاتی ایران و عراق در طول جنگ عراق علیه ایران.....	۱۸۵
صحنه‌های عملیاتی عراق در حمله به کشور ایران.....	۱۸۷
صحنه‌های عملیاتی جمهوری اسلامی ایران در هشت سال دفاع مقدس.....	۱۹۴
بحث سوم: عوامل و درون‌یاب صحنه‌های عملیاتی هشت سال دفاع مقدس.....	۱۹۷
وضعیت نیروهای نظامی دشمن.....	۱۹۹
جغرافیای نظامی.....	۱۹۹
استفاده از نیروهای مردمی (بسیج مردمی).....	۲۰۰
استفاده از یگان‌های پیاده.....	۲۰۰
دکترین رزم عملیات شبانه.....	۲۰۱
سد موانع.....	۲۰۱
پشتیبانی رزمی.....	۲۰۱
گردآوری اطلاعات از دشمن.....	۲۰۲
رهبری و فرماندهی نظامی.....	۲۰۲
بحران‌های داخلی.....	۲۰۲
ساختار و سازمان نیروهای مسلح.....	۲۰۳
تحرک و جابجایی.....	۲۰۱
خلاقیت و ابتکار.....	۲۰۳
فرماندهی و کنترل.....	۲۰۴
جمع‌بندی و نتیجه‌گیری.....	۲۰۴

فصل چهارم: نگاهی به جنگ آینده.....	۲۰۷
عوامل مؤثر و متغیرهای قابل پیش‌بینی در انتخاب صحنه‌های عملیات در جنگ های اخیر و آینده.....	۲۲۸
جمع‌بندی و نتیجه‌گیری.....	۲۳۶
فصل پنجم: کاربرد صحنه‌ی عملیات جنگ های گذشته در جنگ آینده.....	۲۳۷
چالش‌های خوب مفهومی.....	۲۴۷
نتیجه‌گیری.....	۲۵۲
منابع و مأخذ.....	۲۶۷

مقدمه

انقلاب اسلامی در تعمیق مبانی فکری، فرهنگی و اعتقادی خود، به میزان قابل ملاحظه‌ای با جنگ تحمیلی، که حدود یک دهه از عمر انقلاب را به خود اختصاص داد، آمیخته شده است. آثار و ویژگی‌های دوران دفاع مقدس، از نظر دفاع، خلاقیت، ابتکار، مقاومت و روحیه انقلابی به گونه‌ای است که در صورت لحاظ کردن آن به‌طور ساختاری در نظام سیاسی جمهوری اسلامی، آینده انقلاب اسلام را تضمین کرده، می‌تواند به‌عنوان چارچوب و الگویی پویا برای انقلابیون و آزادی‌خواهان سایر کشورهای اسلامی به شمار آید.

جنگ ایران و عراق، یکی از تنگاتنگ با انقلاب اسلامی دارد، به گونه‌ای که بدون درک درست آن، نمی‌توان به تحولات دیگر از انقلاب اسلامی دست یافت. همچنین این پدیده به دلیل تأثیرات و پیامدهای فراوانش، در تمام حوزه‌های جامعه آینده بر همه موضوعات مربوط به سیاست داخلی و خارجی جمهوری اسلامی ایران مؤثر خواهد بود.

جنگ ابعاد گوناگونی دارد که برجسته‌ترین آنها بعد نظامی می‌باشد.

در طول تاریخ معاصر ایران، همواره در پی جنگی، شاهد جدایی بخش‌هایی از این سرزمین پهناور به دست بیگانگان بوده‌ایم.

اسناد تاریخی گویای این نکته است که در دویست سال گذشته، نزدیک به یک میلیون کیلومتر مربع از خاک ایران جدا شده است. اما در طول هشت سال دفاع مقدس که با وجود پشتیبانی قدرت‌های بزرگ از متجاوز، نه تنها یک وجب از خاک عزیز جمهوری اسلامی ایران در دست نیروهای عراقی باقی نماند، بلکه هنگامی که عراق قرارداد سال ۱۹۷۵ میلادی لجنه را بار دیگر پذیرفت و سپس دبیرکل وقت سازمان ملل، آن کشور را متجاوز اعلام کرد، حمایت جمهوری اسلامی ایران نیز به اثبات رسید.

بدون شک برای بررسی جنگی چنین بزرگ، لازم است تمام ابعاد نظامی آن مورد تجزیه و تحلیل قرار گیرد. بر این اساس، مطالعه ابعاد مختلف این واقعه بزرگ تاریخی و نظامی در ابعاد تاکتیکی و استراتژیکی می‌تواند تجربه‌ای بزرگ برای آیندگان تلقی شود و به ویژه آموزه‌های بزرگ برای سازمان نیروهای مسلح در فرایند اتخاذ تصمیمات نظامی و طراحی طرح‌های عملیاتی و تبیین راهبردهای نظامی

محسوب شود. لاجرم در این تحقیق، با هدف پرداختن به یکی از زوایای مهم حادثه نظامی مذکور، عوامل مؤثر در انتخاب صحنه عملیات طی هشت سال دفاع مقدس به روش علمی و با اتکا به مستندات مربوطه مورد مطالعه، تجزیه و تحلیل، تدوین و تبیین قرار خواهد گرفت.

دکترهادی مرا دیپری
دکترای دفاع ملی
دانشگاه عالی دفاع ملی

www.ketab.ir